

بررسی تراز تجاری ایران با چند کشور

۳۰ فروردین ۱۴۰۲ ساعت ۱۸:۰۲

طبق آمار و ارقامی که از اسناد محرمانه وزارت خزانه داری آمریکا به دست آمده است، از سال ۱۹۳۸ تا ۱۹۴۰، ایران سالیانه به طور متوسط ۳/۱۱۶ میلیون ریال مازاد صادرات داشته است.

ایران در دوره رضاشاه در برخی از سال‌ها با تراز تجاری خوبی نسبت به کشورهای اروپایی و حتی کشور آمریکا مواجه بود. احتمالاً این موضوع باعث ایجاد این تصور می‌شود که وضعیت اقتصادی مردم در آن دوره بسیار خوب بوده است؛ اما واقعیت چیز دیگری است:

«انگرت در تلگرام خود به مسایلی اشاره می‌کند که درخور توضیح بیشتری است. اولین مسئله تراز تجاری ایران با سایر کشورهای جهان است. طبق آمار و ارقامی که از اسناد محرمانه وزارت خزانه داری آمریکا به دست آمده است، از سال ۱۹۳۸ تا ۱۹۴۰، ایران سالیانه به طور متوسط ۳/۱۱۶ میلیون ریال مازاد صادرات داشته است. این مازاد تجاری قابل توجه نه فقط از بابت صادرات نفت حاصل شده بود، بلکه نتیجه عملاً گرسنگی مردم ایران و محدودیت سفت و سخت واردات با اعمال سهمیه‌ها و محدودیت‌های تجاری بود. در طول همین سه سال، در نتیجه اعمال محدودیت بر واردات کالاهای آمریکایی پس از شروع جنگ [جهانی دوم] در سال ۱۹۳۹، مازاد تجاری سالیانه ایران با ایالات متحده نزدیک به ۵ تا ۱۰ میلیون دلار بود. در اواخر سال ۱۹۳۹، کمیسیون خریدهای نظامی ایران به آمریکا رفته بود تا هواپیماها ی نظامی خریداری کند. والاس موری پس از بررسی دقیق درخواست ایران و با توجه به نیاز خود آمریکا به تسلیحات، از معاون وزیر امور خارجه، ولز، خواسته بود که با فروش هواپیما به ایران مخالفت شود و توصیه کرده بود که این مسئله به رئیس جمهور روزولت ارجاع داده شود پاسخ ولز به توصیه او کوتاه بود: «از نظر من هیچ راهی برای کمک به دولت ایران در مورد این مسئله وجود ندارد. امیدوار کردن مقامات ایرانی به اینکه دولت آمریکا می‌تواند در شرایط کنونی کمکی در مورد این مسئله به آن‌ها بکند هیچ فایده‌ای ندارد.»

منبع: محمدقلی مجد، رضاشاه و بریتانیا بر اساس اسناد وزارت خارجه آمریکا، مترجم مصطفی امیری، تهران، موسسه مطالعات و

پژوهش‌های سیاسی، ۱۳۸۹، صص ۴۴-۴۵

